

แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ในเรือนจำคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนใต้ Rehabilitation Guidelines for Prisoners Convicted of National Security Offences: A Case Study of Thailand's 3 Southern Border Provinces

อัศศกร ไชยพงษ์*

วชิรวิษณุ อธิธินาศุภวิษณุ**

นิรมล ยินดี***

■ บทคัดย่อ

แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่กรมราชทัณฑ์และผู้ต้องขัง พบว่า การยุติหรือลดบทบาทการเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคง ลดแนวคิดความรุนแรง และต้องการให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอย่างปกติ ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำจังหวัดชายแดนใต้จะต้องมีแนวทางแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเป็นการเฉพาะ ซึ่งต่างจากคดีทั่วไปที่ใช้โปรแกรมพื้นฐานดังนี้ แนวทางที่ 1 การให้การศึกษาอบรมแก่ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง เน้นการให้การศึกษา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

** นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สามัญโดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทยและการฝึกวิชาชีพเพราะการศึกษาไม่ว่าจะเป็นวิชาสามัญหรือการฝึกอบรมวิชาชีพ จะสามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังได้ ส่วนการฝึกอบรมวิชาชีพควรมีความหลากหลายตามความสนใจของผู้ต้องขัง อีกทั้งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และให้ผู้ต้องขังเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าสู่สังคมภายนอกหลังจากพ้นโทษ แนวทางที่ 2 การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะเพื่อลดความรุนแรง ละทิ้งความเชื่อผิด ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยา แนวทางที่ 3 การให้ความรู้ทางศาสนาและการพัฒนาจิตวิญญาณเป็นการพัฒนาจิตใจโดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและจูงใจบุคคลให้กระทำความดี ละเว้นความชั่วเพราะศาสนามีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิต แนวทางที่ 4 การฝึกวิชาชีพการมุ่งเน้นเป็นเจ้าของกิจการ ไม่ว่าจะป็นวิชาสามัญหรือการฝึกอบรมวิชาชีพจะสามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังได้และการฝึกวิชาชีพควรมีความหลากหลายตามความสนใจของผู้ต้องขังและให้ตรงกับวิชาชีพที่สังคมต้องการ เช่น การฝึกวิชาชีพด้านช่างยนต์ช่างเชื่อมช่างไฟ นอกจากนี้เรือนจำควรมีวิธีการสร้างการยอมรับจากสังคมและจากเจ้าของกิจการที่จะรับผู้ต้องขังเข้าไปทำงานภายหลังพ้นโทษ แนวทางที่ 5 การมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของสังคมและครอบครัว ต้องจัดให้มีการเยี่ยมญาติอย่างใกล้ชิด มีกิจกรรมครอบครัวจัดให้มีผู้นำทางศาสนาเข้ามาทุกสัปดาห์ เพื่ออบรมให้ความรู้ รวมทั้งอำนวยความสะดวก

ในการปฏิบัติทางศาสนา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ต้องขัง แนวทางที่ 6 กิจกรรมด้านกีฬานันทนาการ ดนตรีบำบัดและศิลปะเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงตามมาตราฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและหลักสิทธิมนุษยชนโดยการจัดสวัสดิการด้านปัจจัย 4 และการสงเคราะห์ในด้านอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการเล่นดนตรี กีฬา การออกกำลังกายที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกเรือนจำ

คำสำคัญ: แนวทาง, การแก้ไขฟื้นฟู, ผู้ต้องขัง, คดีความมั่นคง, จังหวัดชายแดนใต้

■ Abstract

This study purports to examine possible rehabilitation guidelines for prisoners who are convicted of national security offences across the 3 Southern border provinces of Thailand and to propose relevant recommendations and suggestions towards the concerned issue, as well as providing relating benefits and advantages for the department of corrections and the convicted prisoners. Accordingly, the study discovers that in order to lessen the involvement with respect to the cases of national security, reduce violence, and return and rehabilitate the prisoners back into the society without the tendency of reconviction, such cases require specifically tailored guidelines and measures that differ from general

rehabilitation programmes. Respectively, Guideline I-education and trainings for prisoners should be available constantly and consistently, especially on the subjects of general education, Thai language programme, and vocational trainings, of which can produce positive effects upon the prisoners' attitudes and perceptions. Vis-a-vis vocational trainings, there should be a wide range of choices and programmes that could fit diverse interests of each prisoners. Moreover, such programmes should equip the prisoners with suitable and necessary knowledges and skills that they require in order to get back into the society after their releases. Guideline II-a socio-psychological approach employed through psychological consulting services. This approach aims at adjusting and improving the prisoners' attitudes and behaviours, reducing violence, and eliminating wrongful perceptions. Guideline III-giving education on the topics of religion and mind and soul's development, employing principles instructed and preached within the religious teachings, of which is highly considered and revered as crucially significant to one's life, as a tool to guide individuals to do good and absent from malicious wrongdoings. Guideline IV-vocational trainings that target to assist the prisoners towards becoming business owners. Such trainings or workshops, either general or vocational, in order to be capable

of adjusting the prisoner's perceptions and attitudes, should be of certain varieties so as to fit the different and diverse interests of the prisoners e.g. workshops and trainings for mechanics or electricians. In addition, correctional facilities should employ certain approaches that will assist and allow the prisoners to be welcome back to the society. This includes the acceptance offered by potential and future employers of the ex-convicts. Guideline V-with regards to the participation and involvement from the prisoner's family and the society, visits at the correctional facilities by family members should be allowed and organised frequently and consistently, including other family and religious activities that should be facilitated and take place weekly in order to provide relevant knowledge and trainings the prisoners, encouraging their participation and involvements. Guideline VI-sports and leisures, therapeutic music and creative arts programmes should be accessible by the prisoners. This is also in line with the standards of treatment issued by the United Nations and the international human rights principles, which concerns issues with respect to the general and standard wellbeing and life's necessities of the prisoners, together with the promoting of sports, music, and exercises, of which are the principles prevalent across all prisons and correctional facilities.

Keywords: Guidelines, Rehabilitation, Prisoners, Public Security Offences, Southern Border Provinces

■ บทนำ

นับแต่ พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ตลอดจน 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) เกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ความขัดแย้ง และความรุนแรงจึงต้องมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2547 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (มูลนิธิผสานวัฒนธรรม และคณะ, 2553) ทำให้ประชาชนเป็นจำนวนมากตกเป็นผู้ต้องขังตามกฎหมายพิเศษและถูกดำเนินคดีอาญาในข้อหาคดีความมั่นคงในชั้นศาลและไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นจำนวนมาก

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาความขัดแย้งเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม กฎหมายและการเมือง นอกจากนี้มีการบิดเบือนหลักคำสอน ศาสนามีการปลุกระดมปลุกเร้าด้านความคิด ความเชื่อ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่หลงผิด ถูกชักจูงชี้นำทางความคิด ความเชื่อโดยกลุ่มผู้นำให้ความร่วมมือหรืออาจจะตกอยู่ในภาวะจำยอมต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของแกนนำ ผู้ก่อความไม่สงบตลอดจนสร้างเงื่อนไขว่า เชื้อชาติมาลาญะ มุสลิมถูกข่มเหงทางเชื้อชาติและประวัติศาสตร์จนมีการสร้างเหตุผลว่าไม่ได้รับความยุติธรรมโดยได้รับการ

คิดจากรัฐบาลส่วนกลางเพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกการต่อสู้เพื่อป้องกันการรุกรานและทำลายศาสนาอิสลามที่เป็นความเชื่อสูงสุดของมุสลิมว่าผู้เสียสละต่อสู้เพื่อป้องกันการรุกรานและการทำลายศาสนาจะได้บุญกุศลสูงสุดในภพหน้า

ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนทั้งเชิงความคิดและเชิงโครงสร้าง ดังนั้นเพื่อที่จะแก้ปัญหาได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงให้ทุกหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคง หาแนวทางการปราบปรามและลดปัญหาความรุนแรง มีการจัดกำลังพลปฏิบัติหน้าที่เป็นจำนวนมาก เพื่อแก้ปัญหาเดิม ๆ และหาแนวทางป้องกันปัญหาใหม่ที่จะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วรูปแบบการเคลื่อนไหวและสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ยังทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก้ไขปัญหามีความพยายามจากขบวนการก่อการร้ายในการแบ่งแยกดินแดนเพื่อสถาปนารัฐอิสลามแห่งปัตตานีขึ้นและยังมีความพยายามในการที่จะดึงให้ประชาชนหันไปเข้าข้างกับฝ่ายตนเองอีกด้วย ดังนั้นปัญหาจึงยังมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น ขบวนการก่อการร้ายที่รัฐพยายามที่จะไม่ให้ความสำคัญมากนัก กลับยังคงบทบาทต่อสถานการณ์ในขณะนี้มากขึ้น ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องมีวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจสภาพปัญหา รวมทั้งสาเหตุ

ของปัญหาที่แท้จริง การที่จะทำความเข้าใจสาเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริงต้องจัดกระบวนการศึกษาอย่างมีระบบ ได้แก่ การศึกษาผู้ต้องขังในเรือนจำที่ถูกจับกุมและยังไม่ได้รับการปล่อยตัวซึ่งผู้ต้องขังเหล่านี้อยู่ในเรือนจำเป็น ระยะเวลา นาน และเป็นโอกาสดีที่จะทำการศึกษาซึ่งจะทำให้ทราบถึงเหตุผล แรงจูงใจในการก่อความรุนแรงในชายแดนใต้สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงที่จะให้มองเห็นภาพของขบวนการก่อการร้ายที่ชัดเจนมากขึ้นสามารถที่จะทำความเข้าใจสาเหตุของการเข้าร่วมขบวนการ แนวคิดเบื้องหลังหรือแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการ รวมถึงการเรียกร้องตามเงื่อนไขต่าง ๆ ของขบวนการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กระบวนการ วิธีการและเป้าประสงค์ของการก่อการร้าย รวมทั้ง

สามารถที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหากลุ่มประชากรดังกล่าวตามกระบวนการแนวคิด การบำบัดฟื้นฟูอย่างถูกวิธีและมีแนวคิดทางวิชาการสนับสนุน

การศึกษาเพื่อหาองค์ความรู้ในด้านสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนใต้มีความจำเป็นมาก เนื่องจากกลุ่มผู้ต้องขังคดีความมั่นคงมีพื้นฐานพื้นเพมาจากกลุ่มที่หลากหลายในพื้นที่ โดยผู้ต้องขังแต่ละคนมีพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจแตกต่างกันรวมถึงวิธีการคิด จิตสำนึกที่แตกต่างกันซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้มี จำนวน 313 คน โดยแยกการควบคุมไว้ในเรือนจำต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนใต้

เรือนจำ	จำนวนผู้ต้องขัง
เรือนจำกลางสงขลา	148
เรือนจำกลางปัตตานี	48
เรือนจำกลางยะลา	37
เรือนจำจังหวัดนราธิวาส	72
เรือนจำอำเภอหนาทวี	7
รวม	313

ที่มา: ฐานข้อมูลผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์ข่าวกรองและความมั่นคง กรมราชทัณฑ์ (2559)

ลักษณะของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

1. พื้นที่ของจังหวัดชายแดนใต้

พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นดินแดนที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ คนส่วนใหญ่ของประเทศยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับดินแดนดังกล่าวและจากความไม่เข้าใจนำมาซึ่งความหวาดกลัวหวาดระแวงที่ส่งผล

ให้เกิดความเข้าใจผิดและเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ เรื่อยมาจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนั้นในการแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำเป็นต้องมีความเข้าใจในความพิเศษและลักษณะเฉพาะของพื้นที่เพื่อจะได้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับสาเหตุที่แท้จริงที่เป็นพื้นฐานของปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น

ลักษณะพิเศษของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ครอบคลุมจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและ สงขลา บางส่วนคือ อำเภอเทพา และนาทวี ปัจจุบันเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์มาเป็น ระยะเวลาช้านาน มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่แตกต่าง จากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศในเรื่องภาษา ศาสนา วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดังนั้นในการทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ โดยเฉพาะเรื่อง “นครรัฐปัตตานี” และ “มลายูมุสลิม” ซึ่งเป็นที่มาของประวัติศาสตร์สังคม และวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนใต้

2. ภูมิหลัง โครงสร้างทางวัฒนธรรมและสังคมของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส

“ปัตตานี” มีที่มาจาก “ปัตตานี” มีความหมายรวมถึงพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู และเป็นราชอาณาจักรที่มีความสำคัญมากในอดีต เป็นดินแดนที่เป็นที่อยู่ของผู้คนเชื้อสายมลายู และเป็นราชอาณาจักรที่มีความสำคัญมากในอดีต เป็นดินแดนที่เป็นที่อยู่ของผู้คนเชื้อสายมลายูที่เคยนับถือลัทธิภูตผีและวิญญาณมาก่อน ส่วนศาสนาพราหมณ์ ฮินดู พุทธ เหล่านี้ เข้ามาเมื่ออิทธิพลต่อผู้คนภายหลังและโดดเด่นมากในสมัยที่เป็นอาณาจักรลังกาสุกะ เนื่องจากปัตตานี ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของราชอาณาจักรมัชปาหิตที่มีศูนย์กลางที่ชวา หลังจากนั้นได้รับอิทธิพลศาสนาพุทธนิกายมหายานจากราชอาณาจักรศรีวิชัยที่มีศูนย์กลางอยู่ที่นครปาเล็มบัง บนเกาะสุมาตรา ต่อมาศาสนาอิสลามได้เผยแพร่เข้ามายังปัตตานีและกษัตริย์แห่งราชวงศ์ลังกาสุกะได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามเป็นผลให้ประชาชนชาวปัตตานีทยอยกันเป็นมุสลิมมากขึ้นมีผลให้ ศาสนาอิสลาม

เข้ามาแทนที่ศาสนาพุทธในราชสำนักทำให้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสังคมมลายูที่ยึดติดกับวัฒนธรรมอิสลามมากกว่าฮินดูและพุทธ ในช่วงเวลาดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ มีการรุกรานจากภายนอก การทำสงครามกับสยามและทำการค้ากับจีน ญี่ปุ่น อาหรับ และยุโรป มีการกวาดต้อนผู้คนปัตตานีไปเป็นทาสผู้ใช้แรงงานในสยามจากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นทำให้คนมุสลิมในพื้นที่ปัตตานีมีสภาพสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะของความหวาดผวาระหว่างตนเองกับชีวิตในอนาคตของตนเอง แต่เมื่อเวลาผ่านไปเกิดความพยายามในการปรับตัวและมีการผสมผสานกลมกลืนบนความหลากหลายตามกระแสของการปกครอง การเมืองของผู้ปกครองและศาสนา (ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ, 2553)

3. โครงสร้างทางวัฒนธรรมและสังคมของจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส

ความเป็นปัจจุบันของปัตตานีเริ่มตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงและยุบเลิกมณฑลปัตตานี เป็นจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ตามประกาศพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2476 ความเป็นคนไทยของสังคมไทยในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยส่วนใหญ่ประกอบด้วยคนไทยที่สืบเชื้อสายมลายูและสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างมลายูคละเคล้ากับวัฒนธรรมชาวที่เรียกว่า มลายูชวา ความเป็นฮินดู-พุทธ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นวัฒนธรรมมลายูอย่างอิสลามและได้ชื่อว่าเป็นคน “ไทยมุสลิม”

4. ผู้คนปัตตานี ยะลาและนราธิวาสกับ การเป็นคนไทย

ประเทศไทยได้ใช้อำนาจปกครองปัตตานี ยะลาและนราธิวาสตั้งแต่ พ.ศ. 2455 ขณะที่ยังเป็นประเทศสยาม ผู้คนจึงเป็นคนสยามเชื้อสายมลายูโดยปริยาย เมื่อประเทศสยามเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศไทย คนสยามเหล่านี้จึงถูกกำหนดให้เป็นคนไทย สัญชาติไทย เชื้อสายไทย นับถือศาสนาอิสลามหรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ไทยมุสลิม” คนมลายูใน 3 จังหวัดเรียกตัวเองว่า “ออลานายู” หมายถึง ผู้ที่สืบเชื้อสายมลายูอิสลามและปฏิเสธความเป็นคนสยามหรือ “คนไทย” เพราะเข้าใจว่าคนไทยคือคนที่นับถือศาสนาพุทธ

การให้ความหมายของคำว่า ไทยสยามและมลายู ต่างกันนี้ถือว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้คน 2 ฝ่าย (ไทยพุทธและมลายูมุสลิม) ผิดใจกันและเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง (ไทยพุทธ) ในการบริหารราชการในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

5. สาเหตุที่เป็นปัจจัยให้เกิดความรุนแรง

จากลักษณะพิเศษของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นผลมาจากวัฒนธรรมมลายูอิสลามของประชาชนในพื้นที่ซึ่งลักษณะพิเศษดังกล่าวนำมาซึ่งความแตกต่างที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่เข้าใจเป็นผลให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดระวาง นำมาซึ่งการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุที่เป็นปัจจัยนำไปสู่ความรุนแรงนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศาสนา (ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ, 2553)

แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

1. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Theory)

เกิดขึ้นในยุคที่มีการตื่นตัวทำงานวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เรียกว่า ปฏิฐานนิยม (Positivist) ใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Method) ที่ได้จากการสังเกต การทดลอง นักอาชญาวิทยาในกลุ่มนี้ นำโดย Lombrozo, Garofalo และ Ferri นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลีและในฐานะผู้นำของสำนักอิตาลีเลียน (Italian School) ที่เห็นว่าการศึกษารื่องอาชญากรรมและการกระทำผิดควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา โดยมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคลเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรมและนำผลที่ได้มาใช้ในการแก้ไขการกระทำผิดรวมทั้งควรปรับปรุงวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด

1.1 ความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรมให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เช่น การฝึกอาชีพ สรุปได้ว่าการลงโทษจึงควรมีไว้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตด้วยความเป็นปกติสุขมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว

1.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไข

ฟื้นฟูมีวัตถุประสงค์มุ่งที่ศึกษาทำความเข้าใจสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยเน้นตัวบุคคล ผู้กระทำผิดและสภาพแวดล้อมทางแก้ไข ผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะลงโทษและทำให้ ผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างเป็น ปกติสุข สรุปได้ว่า การลงโทษตามทฤษฎี การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ ที่แท้จริงคือ เพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไข ตัวผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีและมีให้ กระทำผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำผิด สามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถ ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้อย่าง เป็นปกติสุข

1.3 เหตุผลสนับสนุนในการการลงโทษ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู นักอาชญาวิทยา เห็นว่า แม้ว่าจะ มีการลงโทษที่รุนแรงแต่พบว่ามีการกระทำผิดซ้ำ ขึ้นอีกอยู่เสมอ แสดงว่าการลงโทษไม่สามารถ ทำให้คนกลัวโทษที่จะได้รับ ไม่สามารถข่มขู่ ให้คนกลัวจนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นมาอีก การลงโทษ โดยอาศัยหลักกฎหมายเพื่อให้เหมาะสมกับ ความผิดและการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน ตามทฤษฎีการลงโทษให้สาสมหรือเพื่อข่มขู่ ให้กลัวตามทฤษฎีการป้องกัน แต่การป้องกัน เพียงอย่างเดียวไม่น่าจะประสบผลสำเร็จ จึงต้อง มีการศึกษาวิธีการอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาคือ การ ศึกษาค้นคว้าสาเหตุแห่งการกระทำผิดและ หาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด เพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากกว่าการลงโทษ เพื่อข่มขู่ผู้กระทำผิด และบุคคลอื่นให้เกิดความ หวาดกลัวจนไม่กล้ากระทำผิด

- หลักการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู
- การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมีหลักการสำคัญ

5 ประการ (อุททิศ แสนโกศิก, 2525) ดังนี้

1. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิด ประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัว
2. ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก เพราะการลงโทษจำคุกระยะสั้นไม่ทำให้บรรล วัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำผิด การลงโทษ จำคุกระยะสั้นยิ่งทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษ กลายเป็นผู้ร้ายถาวรเพราะผ่านการจำคุกมาแล้ว กลายเป็นคนขี้คุกและยังอาจได้เรียนรู้พฤติกรรมโจร จากในคุกมาด้วย วิธีการอย่างอื่นที่สามารถ นำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับการรอกการลงโทษหรือ รอกการกำหนดโทษ

3. การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิด เป็นรายบุคคล

4. เมื่อผู้กระทำผิดได้แก้ไขพฤติกรรมดี ดั้งเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษต่อไปอีกเพราะถึง ลงโทษต่อไปก็ไม่ได้ประโยชน์วิธีการอื่นที่อาจ นำมาใช้ปรับคือ การพักการลงโทษ (Parole)

5. ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มี การคุมขัง เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู มีแนวคิดว่าจะคืนผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคม ดังนั้นต้องหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิด สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เลี้ยงตนเองได้ ไม่ตกเป็น ภาระของผู้อื่นอันจะทำให้เกิดการรังเกียจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัย ของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้พัฒนาระบบการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้กระทำผิดซึ่งถือเป็น การกิจหลักควบคู่กับการควบคุมผู้ต้องขัง อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นฐานมาจากราคาความคิด

ที่ว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีได้ หากได้รับโอกาส ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาวิธีการเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแต่ละกลุ่ม แต่ละประเภทความผิดตามความจำเป็น และความเหมาะสมเนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยใช้โปรแกรมแก้ไขพื้นฐานซึ่งใช้ปฏิบัติกับผู้ต้องขังทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษ การอบรมทางศีลธรรม เป็นเพียงการฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับผู้ต้องขัง แต่การแก้ไขฟื้นฟูด้วยวิธีการดังกล่าวยังไม่ได้ลงลึกถึงสาเหตุและมูลเหตุจูงใจตลอดจนพฤติกรรมในการกระทำความผิดของผู้ต้องขังแต่ละประเภทแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังซึ่งแยกตามประเภทคดีและตามลักษณะพฤติกรรมที่กระทำความผิด

แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำความผิดให้คืนกลับสู่สังคมได้ อย่างไรก็ตามผู้กระทำความผิดเหล่านี้ได้ถูกละเลยละมอมจากสังคมหรือสภาพแวดล้อมมาเป็นเวลานาน การแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำเพียงระยะเวลาสั้น ๆ จึงเป็นเรื่องที่ลำบาก ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังผู้ต้องขังจึงแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังขั้นพื้นฐานและการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นการเฉพาะ

วิธีปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

การที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะผู้กระทำความผิดที่อยู่ในความควบคุมของกรมราชทัณฑ์ จะให้ความสำคัญกับโปรแกรมการแก้ไขพื้นฐานที่ดำเนินการกันอยู่ทั่วไป แต่เนื่องจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วยโปรแกรมแก้ไขพื้นฐานไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดได้ (นันทิ จิตสว่าง, 2546) ซึ่งมีโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐาน ได้แก่ การอบรมจิตภาวนา การจัดการศึกษา การฝึกวิชาชีพ (การฝึกวิชาชีพตามความเหมาะสมและการฝึกวิชาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ) การจัดสวัสดิการและนันทนาการ โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะซึ่งเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดียาเสพติด (ผู้คร่าขายย่อย) การปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน การแก้ไขผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว การปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดเนื่องมาจากการดื่มสุราและการแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำคดีความมั่นคง

1. การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในคดีความมั่นคงของกรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงยุติธรรมให้ดำเนินโครงการยุติธรรมนำสันติสุข มาใช้เป็นโปรแกรมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนใต้โดย พ.ศ. 2553 ได้นำร่องให้ใช้

โปรแกรมหลักสูตรยุติธรรมนำสันติสุข (160 ชั่วโมง) กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำกลาง บัตตานีเป็นแห่งแรกโดยนำผู้ต้องขังคดีความมั่นคง รุ่นละ 50 คน มาเข้ารับการอบรม โดยการเชิญวิทยากรที่เป็นผู้นำทางศาสนา เช่น ประธานมุสลิมประจำจังหวัด พนักงานอัยการ และเชียวญาติของผู้ต้องขังเข้ามาทำกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ในเรือนจำ มีการเรียนเชิญผู้บริหารของกระทรวงยุติธรรมมาพบญาติผู้ต้องขังเพื่อสอบถามปัญหาในเรื่องคดีเพื่อให้ญาติเข้าใจในความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังและในเวลาต่อมาก็ได้นำโปรแกรมดังกล่าวมาใช้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในเรือนจำกลางยะลา เรือนจำกลางสงขลา เรือนจำจังหวัดนราธิวาสและเรือนจำอำเภอนาทวี โปรแกรมฟื้นฟูผู้ต้องขังทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ การอบรมจิตภาวนา การจัดการศึกษาสามัญ การฝึกวิชาชีพ การจัดสวัสดิการและนันทนาการ โดยโปรแกรมฟื้นฟูพื้นฐานเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดได้ ดังนั้นเพื่อมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขังคดีความมั่นคง มีการกำหนดโปรแกรมเฉพาะหรือกิจกรรมที่เสริมจากโปรแกรมฝึกพื้นฐานในคดีทั่วไปซึ่งใช้สำหรับฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะคดีความมั่นคงโดยเน้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมการอบรมทางศาสนา การพัฒนาจิตวิญญาณใช้แนวการสอนทางศาสนาไม่ว่าศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม เพื่อหล่อหลอมจิตใจของผู้ต้องขัง นอกจากนี้แล้วควรมีโปรแกรมการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาซึ่งเป็นโปรแกรมหรือแนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงเพื่อลดความรุนแรง ละทิ้งความเชื่อผิด ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคม

และจิตวิทยาและควรมีกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของสังคมและครอบครัวโดยให้สังคมและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้ต้องขัง เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี และมีกิจกรรมเชิงศิลปะเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นจะสอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ และสอดคล้องกับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและหลักสิทธิมนุษยชน

2. การปฏิบัติและการแก้ไขฟื้นฟูของผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงที่ถูกควบคุมเข้ามาอยู่ในเรือนจำทั้ง 5 แห่ง ไม่ถูกแยกออกจากผู้ต้องขังคดีอื่น การปฏิบัติของเรือนจำกับผู้ต้องขังคดีอื่น และคดีความมั่นคงไม่มีอะไรแตกต่าง ไม่มีโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะและการฟื้นฟูที่ไม่แตกต่างจากผู้ต้องขังคดีปกติแต่อย่างใด

แต่อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2553-2557 ผู้ต้องขังคดีความมั่นคงได้มีการนำโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุขมาแก้ไขฟื้นฟู โดยโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข ได้จัดอบรมสัปดาห์ละ 5 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมง ตามหลักสูตรโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข 160 ชั่วโมง มีวิชาบังคับพื้นฐาน ได้แก่ การมุ่งใจการสร้างสัมพันธ์ภาพ การฝึกระเบียบวินัย การเข้าใจชีวิตและรู้จักคุณค่าของตนเองและผู้อื่นและมีรายวิชาการให้ความรู้กฎหมายทั่วไป สันติศึกษาการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น หลักศาสนาอิสลาม การใช้หลักศาสนาอิสลามในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีรายวิชาการปรับทัศนคติและพฤติกรรม เช่น ทักษะการเข้าใจตนเอง การเรียนรู้ผลกระทบและความรู้สึกของผู้เสียหาย สันติวิธี การคิดในเชิงบวก

บทบาทหน้าที่ของพลเมืองของสังคมและยังมีการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเผชิญหน้าและการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี ทักษะการควบคุมอารมณ์โกรธและการจัดการกับความเครียด ทักษะชีวิตการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ทักษะการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดและยังมีกิจกรรมกลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่น ศิลปะบำบัด กีฬาบำบัด ดนตรีบำบัด การดาวะ เป็นต้น หลังจากที่คุณต้องชั่งได้อบรมหลักสูตรโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข 160 ชั่วโมง ผ่านแล้วจะมีการจัดอบรมโปรแกรมยุติธรรมนำสันติสุข หลักสูตรเข้มข้นอีก 12 สัปดาห์ ๆ ละ 15 ชั่วโมง

แต่เนื่องจากในการใช้โปรแกรมดังกล่าวไม่มีแนวทางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันจึงทำให้บางเรือนจำไม่มีการนำโปรแกรมดังกล่าวไปใช้ ประกอบกับกรมราชทัณฑ์ขาดงบประมาณขาดบุคลากรที่มีความรู้ ปัจจุบันก็ไม่มีการนำโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งมาใช้เนื่องจากรัฐไม่ได้จัดสรรงบประมาณ ขาดการฝึกอบรมวิทยากร แม้กรมราชทัณฑ์จะได้มีการพัฒนาโปรแกรมฟื้นฟูผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคงก็ตาม แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากการขาดการประสานงานและขาดการถ่ายโอนข้อมูลที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่มีต่อผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคงเพราะการทำงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่เข้ามาดูแล ควบคุมผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคงนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ด้านภาษา วัฒนธรรมและที่สำคัญต้องสื่อสารและสามารถทำความเข้าใจกับผู้ต้องชั่งได้อย่างดีและต้องเป็นบุคคลที่มีความยุติธรรม สามารถให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องชั่งได้ มีเหตุมีผลในการควบคุมดูแลผู้ต้องชั่งไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องชั่งไทยพุทธ

และผู้ต้องชั่งไทยมุสลิมก็ตามเพื่อไม่ให้เกิดความก้าวร้าวและต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน รวมถึงให้สิทธิเสรีภาพในทางศาสนา วัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตของผู้ต้องชั่งภายในเรือนจำ และมีการชี้แจง กฎระเบียบของเรือนจำให้ผู้ต้องชั่งเข้าใจยิ่งขึ้น

■ สรุป

แนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคงในเรือนจำจังหวัดชายแดนใต้มีประเด็นสำคัญคือการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคงเพื่อยุติหรือลดบทบาทการเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคงอีกต่อไปหรือเพื่อลดแนวความคิดความรุนแรงและให้ผู้ต้องชั่งกลับคืนสู่สังคมใช้ชีวิตอย่างปกติไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก โดยมีแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคงดังนี้ แนวทางที่ 1 ให้การศึกษาอบรมแก่ผู้ต้องชั่งในเรือนจำอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับวิธีปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งของกรมราชทัณฑ์ โดยเน้นการให้การศึกษาสามัญ โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทยและการฝึกวิชาชีพให้มีเวลาฝึกอย่างต่อเนื่อง แนวทางที่ 2 ด้านการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา เป็นแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งเป็นการเฉพาะที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องชั่งคดี โดยเฉพาะผู้ต้องชั่งคดีความมั่นคง เพื่อลดความรุนแรงละทิ้งความเชื่อผิด ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยาซึ่งเป็นไปตามการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องชั่งเพื่อลดความคิดรุนแรง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แนวคิด และทัศนคติ แนวทางที่ 3 ด้านศาสนาและการพัฒนาจิตวิญญาณโดยการอบรมทางศาสนาและ

พัฒนาทางจิตวิญญาณเป็นการพัฒนาจิตใจ โดยใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล ให้กระทำความดี ละเว้นความชั่ว เพราะศาสนามีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิต การใช้แนวสอนทางศาสนาทำหน้าที่หล่อหลอมจิตใจผู้ต้องขังโดยเฉพาะคดีความมั่นคง แนวทางที่ 4 ด้านการฝึกวิชาชีพการเป็นเจ้าของกิจการซึ่งการฝึกวิชาชีพการเป็นเจ้าของกิจการสามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้ต้องขังได้ และการฝึกวิชาชีพควรมีความหลากหลายตามความสนใจของผู้ต้องขังและให้ตรงกับวิชาชีพที่สังคมต้องการ เช่น การฝึกวิชาชีพด้านช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างไฟ และมีกระบวนการสร้างยอมรับจากสังคมและจากเจ้าของกิจการที่จะรับผู้ต้องขังเข้าไปทำงานภายหลังพ้นโทษ แนวทางที่ 5 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของสังคมและครอบครัวคือ การให้มีการเยี่ยมญาติอย่างใกล้ชิด มีกิจกรรมครอบครัวและต้องให้มีผู้นำทางศาสนาเข้ามาทุกสัปดาห์เพื่ออบรมให้ความรู้รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติทางศาสนา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังและเพิ่มกิจกรรมด้านกีฬา นันทนาการและดนตรีบำบัดซึ่งในบางเรือนจำยังไม่ได้จัดให้มีกิจกรรมดังกล่าวจึงทำให้ผู้ต้องขังยังไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูที่ถูกต้องและแนวทางที่ 6 ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้กระบวนการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นผลสำเร็จ อีกทั้งกรมราชทัณฑ์ต้องจัดสวัสดิการและนันทนาการให้กับผู้ต้องขังคดีความมั่นคง ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและหลักสิทธิมนุษยชนโดยการจัดสวัสดิการด้านปัจจัย 4 และการสงเคราะห์ในด้านอื่นๆ ควบคู่ไปกับการเล่นดนตรี กีฬา การออกกำลังกาย

ซึ่งทั้ง 6 แนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีความมั่นคงซึ่งเป็นแนวทางที่เพิ่มเติมจากการแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีทั่วไป และที่สำคัญ โดยเฉพาะคือ การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ลดความรุนแรง ละทิ้งความเชื่อผิด ๆ ดังนั้น หากกรมราชทัณฑ์ได้มีการนำแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูไปปฏิบัติ ผู้เขียนเชื่อว่า จะทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังในเรือนจำคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนใต้ประสบผลสำเร็จอย่างแน่นอน

■ บรรณานุกรม

- นัทธี จิตสว่าง. (2546). *หลักทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- นัทธี จิตสว่าง. (2546). *โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพงศ์การพิมพ์.
- มูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม. (2553). *กฎหมายความมั่นคง: หนทางแก้ไขความขัดแย้ง ศึกษากรณี 4 อำเภอจังหวัดสงขลาและ 3 จังหวัดชายแดนใต้*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ฐานข้อมูลผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์ข่าวกรองและความมั่นคงกรมราชทัณฑ์. (2559). *จำนวนผู้ต้องขังคดีความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้*. [ออนไลน์] เข้าถึงข้อมูลวันที่ 13 ตุลาคม 2560. จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/kmongkong.html>.

อุททิศ แสนโกศิก. (2525). *กฎหมายอาญา 1*.

กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ
กองวิชาการ กรมอัยการ.

ชาญเขาว์ ไชยานุกิจ. (2553). *แนวทางการ
แก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังคดีความมั่นคงในพื้นที่
จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมโดยการ
มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม. ไม่ระบุ
แหล่งที่พิมพ์*

